

Kronika 1974

OBSAH

Slávnosti piesní a tancov	2
Erb mesta Svidník	2
Pomenovanie ulíc mesta Svidníka	3
Povodeň vo Svidníku	4
Ján Morkovca, rodák Svidníka zomrel	4
Oslavy 30. výročia Karpatsko-dukelskej operácie	5
Odkaz bojovníkov žije v nás	5
Rozrástol sa Svidník	6
Činnosť MsNV vo Svidníku za rok 1974	7
Dodržiavanie socialistickej zákonnosti	7
Zbor pre občianske záležitosti pri MsNV	7
Matričný záznam za rok 1974	8

Slávnosti piesní a tancov

Dvadsiate jubilejné slávnosti piesní a tancov Ukrajincov v ČSSR sa konali vo Svidníku 28.-30.6. 1974. Po tri dni patril poddukelský Svidník jubilejným XX. slávnostiam. Mesto vyzdobené vlajkoslávou, transparentmi hostilo vyše 40 tisíc návštevníkov z blízkeho okolia a vzdialených okresov.

Hostami slávnosti boli členovia straníckej a vládnej delegácie vedenou členom predsedníctva ÚV KSČ a prvým tajomníkom ÚV KSS súdruhom Jozefom Lenártom. Ďalej brali účasť podpredsa vlády SSR Ing. Karol Martinka, predseda Východoslovenského kraja Branislav Boroš, generálny konzul ZSSR M. M. Dejev a delegácia Zakarpatskej oblasti USSR a ďalší činitelia verejného a spoločenského života.

Slávnosti sa začali v piatok vedeckou konferenciou o kultúre ukrajinského obyvateľstva v ČSSR a otvorením etnografickej výstavy. Večer sa rozohreli vatry v oblasti Dukelského priesmyku, v Kalinove, v Tokajíku a na Krížoch. Pri vatre vo Svidníku bolo vyše 400 ľudí, pre ktorých pripravil program súbor Radosť z Gymnázia Dukelských hrdinov vo Svidníku.

V sobotu ráno privítali vo Svidníku štafety zo všetkých smerov – z Novej Sedlice, z Košíc, Kamienky a Dukelského priesmyku. Z tejto príležitosti sa konal míting pri pamätníku vo Svidníku za účasti hostí a okolo 10 000 návštevníkov. Prehovoril vedúci straníckej a vládnej delegácie súdruh Jozef Lenárt. Účastníkov slávnosti srdečne pozdravil konzul ZSSR v Bratislave M. M. Dejev.

V sobotu odpoľudnia o 16 hodine sa konala na amfiteátri mládežnícka estráda Vďaka osloboditeľom.

V nedeľu predpoludňajšiu estrádu Pod zástavou mieru a socializmu otvorilo impozantné vystúpenie dvanásť spojených súborov z vyše 2 000 účinkujúcimi, ktoré predviedli kantátové skladby. Potom vystúpili súbory ako Dom kultúry Maxima Gorkého z Nového sadu v Juhoslávii, súbor PZKO Gurnik z Karvinej, Barvinok z Kamienky, Verchovina z Medzilaboriec, Beskyd zo Stakčina, Mladosť z Habury, Vonica z Gotwaldova, Karpaťanin z Prešova, zbor učiteľov Humenského okresu a Makovica zo Svidníka.

Svidnícke slávnosti vyvrcholili v nedeľu odpoľudnia estrádou Venček družby, na ktorej vystupovali naše i zahraničné súbory ako Stavbár zo Žiliny, Poddukelský ukrajinský súbor z Užhorodu.

Dvadsiate jubilejné svidnícke slávnosti piesní a tancov zakončil krátkym prejavom prvý tajomník ÚV KZUP Dr. Michal Danko, ktorý sa poďakoval všetkým prítomným ako aj organizátorom týchto slávnosti.

Erb mesta Svidník

Na 15. plenárnom zasadnutí Mestského národného výboru vo Svidníku konaného v mesiaci júli 1974 bol schválený erb mesta Svidníka.

Zdôvodnenie a popis:

Mesto Svidník má takmer desaťročnú históriu. Štatút mesta dostal na základe uznesenia Východoslovenského Krajského národného výboru v Košiciach, číslo 206/1964 zo

dňa 10. júna 1964. O štyri roky neskoršie sa stáva už tretíkrát okresným sídlom Svidníckeho okresu (v rokoch 1942, 1945-1960 a do 25. júna 1968).

Mladé mesto Svidník postupne sa organicky zaraďuje medzi rýchlo sa rozrastajúce a socialistické mestá východného Slovenska. O tom svedčí narastajúci počet obyvateľov. Kým v roku 1921 na území dvoch obcí – Nižného a Vyšného Svidníka žilo 879 prítomných obyvateľov, v roku 1970 už mal Svidník 3 513 bývajúcich obyvateľov. Je to typ súčasného, moderného okresného a administratívneho centra.

Aj skutočnosť, že dnešné mesto Svidník a poddukelská oblasť, ktorá je prirodzeným centrom, vzhľadom na pamiatky viažuce sa predovšetkým na osloboditeľskú misiu Červenej armády a I. československého armádneho zboru presahujúce rámec okresu, kraja ba aj našej vlasti, oprávňuje to mladé a rozkvitajúce mesto, aby malo svoj znak, respektíve znaky.

Heraldický popis znaku:

Tvar štítu mestského znaku Svidníka je heraldický, t. j. geometrický, v dolnej časti hrany lomený v tupom uhle. Je delený na štyri časti striedavo zafarbené červenou a modrou farbou. Na červených poliach znaku, ktoré naveky budú symbolizovať preliatu krv za naše oslobodenie a Svidník velebiť ako ozajstnú bránu našej slobody, sú dva symboly vyplnené zlatou farbou. V ľavom hornom červenom poli je pohľad na jedinečný pamätník Československej ľudovej armády na Dukelskom priesmyku od privádzajúcej cesty a v pravom dolnom červenom poli – ihličnatý a listnatý strom ako symbol života, lesného bohatstva, priemyslu a rekreačných možností tejto oblasti. Symboly stromov sú kontinuálnym prvkom medzi bývalým obecným a terajším mestským znakom Svidníka. Jeho základné farby červená a modrá sú zároveň farbami našej štátnej zástavy a modrá z nich vo svidníckom erbe má symbolizovať čisté nebo a túžbu obyvateľov tohto kraja, ktorí poznali mesiace trvajúce útvary frontu, po trvalom a večnom mieri.

Autori mestského znaku:

Návrh nového mestského znaku pre Svidník vypracoval PhDr. Andrej M. Kováč, CSc. a výtvarne ho realizoval profesor Štefan Hapák, akademický maliar.

Pomenovanie ulíc mesta Svidníka

Na základe skutočnosti a vzhľadom k tomu, že v meste Svidník sú vytvorené nové ulice, ktoré dosiaľ neboli pomenované bol predložený návrh plánu MsNV na schválenie.

Plenárne zasadnutie MsNV konané v mesiaci júli 1974 schválilo názvy týchto ulíc:

1. Sovietskych hrdinov	18. 1. mája
2. Leninova	19. K. Marxa
3. Kpt. J. Nálepku	20. T. H. Ševčenka
4. Nábřežná	21. Suvorovova
5. J. Tučíka	22. Partizána Kmit'a
6. Dr. Golbergerova	23. Makovická
7. Komenského	24. Čat. Nebiljaka
8. L. Štúra	25. Budovateľská
9. Pionierska	26. Partizánska
10. Mladosť	27. Slov. nár. povstania

11. J. Švermu	28. Sidorjakova
12. Duchnovičova	29. Kpt. Dmitra Pavlíka
13. Polyvkova	30. V. Nejedlého
14. Pavlovičova	31. Februárového víťazstva
15. Letná	32. Gottwaldova
16. Kutuzovova	33. Kukorellího
17. Gagarina	34. Festivalová

Povodeň vo Svidníku

Krátko popoludní vo štvrtok 18. júla 1974 nad okresom Svidník došlo k prietrži mračien. Doslova potoky dažďa z oblohy rozvodnili v niekoľkých minútach rieky Ondavu, Lodomirku a Komarňanku. Najviac postihnutá bola časť okresu smerom od Svidníka až po Dukelský priesmyk. Značné škody vznikli vo Vyšnom Komárniku, v Nižnom Komárniku, v Krajnej Poľane a Hunkovciach. Na štátnych cestách týchto obcí živly porušili na viacerých miestach vozovku v dĺžke päť kilometrov a vážne poškodili deväť mostov. Najväčšie škody vznikli nad Svidníkom, kde v dĺžke sto metrov sa pretrhla vodná hrádza.

Prietrž mračien sprevádzaná veternou smršťou a krupobitím na mnohých miestach poškodila obytné domy, závody, vodné zdroje a poľnohospodárske budovy. V odevných závodoch Kpt. J. Nálepku zaplavilo suterén, ako aj v hoteli Dukla, v ZDŠ, v Gymnáziu ako aj v súkromných, stojacích v blízkosti riek domoch bol suterén úplne zaplavený.

V podniku Reštaurácie odplavilo pri Motoreste Kapišovke 15 chatiek. Vedúci závodu Milan Kravčák hovoril: „Mali sme tu dvadsať chatiek typu Inovec, v ktorých sa na jednu noc ubytovali turisti. Niektorí z nich boli v chatkách, iní sa zabávali v reštaurácii. Keď prišla naraz voda, zaplavila celú základňu a vzala so sebou aj štyri osobné autá.“

Podľa odhadu rozvodnené rieky Lodomirka a Ondava zapríčinili škodu za vyše 20 miliónov korún. Tunajší občania Svidníka nepamätajú ešte takú veľkú povodeň, aká bola v tomto roku.

Ján Morkovca, rodák Svidníka zomrel

Dňa 6. augusta 1974 zomrel vo Svidníku Ján Morkovca zaslúžilý člen Komunistickej strany Československa. Nebohý prešiel ťažkým životom, ale svoj um a svoje sily vždy dával do boja za záujmy celého ľudu. Jeho ťažký život ho viedol k triednemu uvedomeniu a už v roku 1926 vstupuje do radov KSČ. V roku 1931 odchádza na politické štúdium do Sovietskeho zväzu do Kyjeva. Po návrate a najmä v ťažkých rokoch hospodárskej krízy i v čase nezamestnanosti pracuje v strane a v roku 1936 je poslancom za KSČ do Národného zhromaždenia. Po oslobodení našej vlasti Sovietskou armádou bol tajomníkom OV KSS, predsedom MsNV vo Svidníku a členom KV KSS. Bol to človek skromný, rád odovzdával svoje skúsenosti, delil sa so svojimi radosťami i starosťami.

Ján Morkovca je pochovaný na cintoríne Nižného Svidníka. Pri jeho pohrebe tajomník OV KSS s. Šimon Kolcun v svojom smútočnom prejave ohodnotil jeho statočný život a boj za lepšiu budúcnosť.

Oslavy 30. výročia Karpatsko-dukelskej operácie

V znamení hesla „Dukla - večný odkaz československo-sovietskeho priateľstva a bojovej družby“ konali sa celoštátne oslavy v sobotu a v nedeľu na Dukle a vo Svidníku.

Oslavy vyvrcholili v nedeľu 6. októbra pietnym aktom kladenia vencov k pamätníku československej armády na Dukle. Pri mohyle, kde horeli večné ohne, stála nastúpená jednotka. Za zvukov Pochodu revolucionárov položili spoločný veniec ÚV KSČ, prezidenta republiky, vlády ČSSR, FZ a ÚV NF ČSSR stranícka a vládna delegácia vedená Ľubomírom Štrougalom. Hold hrdinom bojov o Dukelský priesmyk vzdali delegácie politických a štátnych orgánov Slovenska, kraja a okresov Svidník, Bardejov i prítomné delegácie z bratských krajín.

Potom z pamätných miest odštartovali Štafetu priateľstva a vďaka bratských národov ČSSR a ZSSR, štafetu, ktorá sa vydala po trase postupu oslobodzovacích vojsk na území našej vlasti, ktorú privítajú v Prahe 9. mája 1975 na celoštátnych oslavách 30. výročia oslobodenia Československa Sovietskou armádou.

Pri tej príležitosti bola slávnostne daná do prevádzky novovybudovaná vyhliadková veža na Dukle. Veža bola vybudovaná v investičnej hodnote 22 000 000,- Kčs.

Oslavy pokračovali vo Svidníku pri pomníku Sovietskych hrdinov, kde sa poklonili členovia straníckej a vládnej delegácie ČSSR, delegácie Sovietskej armády, hlavného velenia spojených ozbrojených síl štátov Varšavskej zmluvy a ďalšie delegácie.

Potom odišli hostia na prehliadku Dukelského múzea vo Svidníku. V jeho priestoroch minister národnej obrany generál Martin Dzúr vyhlásil rozkaz prezidenta republiky ČSSR o povýšení troch generálov do vyšších hodností a menovanie nových ôsmich generálov ČSSR.

Celoštátne oslavy vyvrcholili popoludní veľkolepou manifestáciou pracujúcich nášho kraja v prírodnom amfiteátri vo Svidníku. Medzi vyše štyridsaťtisíc pracujúcimi boli aj účastníci bojov v Dukelskom priesmyku, odbojári a hostia z celej republiky.

Slávnostnú manifestáciu otvoril vedúci tajomník Východoslovenského kraja Ján Pirč. Za nadšených ovácií a prevolávania na slávu KSČ sa ujal slova vedúci straníckej a vládnej delegácie člen Predsedníctva ÚV KSČ a predseda vlády Ľubomír Štrougal.

Srdečne pozdravovaný tisíckami manifestantov pristúpil k mikrofónu vedúci sovietskej delegácie, hrdina ZSSR, námestník ministra obrany ZSSR maršal Pavol F. Bateckij, ktorý predniesol prejav. Pri tejto príležitosti odovzdal armádnemu generálovi Martinovi Dzúrovi bojovú zástavu 167 sumskej streleckej divízie.

Vzhľadom na veľmi nepriaznivé počasie kultúrny program nemohol sa uskutočniť na amfiteátri, preto vystúpenia súborov sa konali v Mestskej osvetovej besede a na ZDŠ. Účastníkom osláv sa predstavil armádný súbor Víta Nejedlého a Vojenský súbor Strednej skupiny vojsk z Milovic.

Odkaz bojovníkov žije v nás

Na oslavách pri príležitosti 30. výročia Karpatsko-dukelskej operácie ľud spod Dukly vítal osloboditeľov. Od včasného rána 6. októbra prichádzali na Duklu hostia. Medzi hosťami

stretávame i priamych účastníkov bojov o Duklu. Medzi nimi spomínajú sa mená Jána Mikulu z Vyšného Orlíka a Petra Mikitku. Vidíme tu aj desaťčlennú delegáciu veteránov vojny-účastníkov bojov o Duklu zo Zakarpatskej oblasti USSR, ktorú viedol V. Rusin. „Nikdy na to nezabudnem,“ hovorí jeden z veteránov, „za každým metrom sme sa zbavovali nepriateľa“. Vojaci sa potom objímali, radovali sa a súčasne plakali. Počúvali ministra obrany Martina Dzúru, ktorý hovoril ako po napadnutí ZSSR hitlerovským Nemeckom začala sa formovať československá jednotka v Buzuluku. Spomínali na svojho veliteľa Ludvíka Svobodu.

Rozrástol sa Svidník

Ten kto poznal Svidník do 1945 roku, t. j. do oslobodenia, jednoznačne dnes môže povedať, že za roky vlády ľudu mestečko sa rozrástlo, je pekné, prívetivé. Toho času v ňom žije 5 300 obyvateľov a počíta sa, že v roku 2000 bude mať 14 tisíc obyvateľov. Nie je div, že stranícke a štátne orgány venujú mimoriadnu pozornosť rozvoju okresného mesta Poddukelského kraj, cez ktorý prišla sloboda našej vlasti.

Smerom na Nižný Orlík stojí kruhovitá budova vojenského múzea a vyše neho pamätník – monument hrdinom Sovietskej armády, čo deti svoje životy za naše oslobodenie. Hneď blízko Gymnázia Dukelských hrdinov je stará budova ešte z doby vlády Rakúsko-Uhorska, v ktorej je múzeum ukrajinskej kultúry, ktorý chráni stáročiami stvorenú národnú skarbnicu Ukrajincov v Československu.

Výstavba Svidníka zvlášť vzrástla po roku 1968, keď Svidník sa opäť stal okresným mestom. Začala sa výstavba závodu strojárskoho potravinárskeho priemyslu pre výrobu strojov na spracovanie Poľnohospodárskych výrobkov. Ďalej sa pristúpilo k výstavbe nemocnice v hodnote 210 milión korún.

Po vojne nastal veľký rozmach i v školstve. Úspešnú činnosť vyvíja základná deväťročná škola, ktorá ma 37 tried a toho času je vo výstavbe nová budova 22 triednej školy. Deti občanov poddukelského kraja majú možnosť získať stredoškolské vzdelanie na Gymnázium Dukelských hrdinov a odborné vzdelanie v Učilišti odevného závodu vo Svidníku.

Avšak najväčšie tempo rozvoja zaznamenáva bytová výstavba. Tak napr. od roku 1948 do 1974 vo Svidníku sa vybudovalo viac ako 900 bytov. V novom závode strojárskoho priemyslu bude pracovať ponad 1 500 ľudí a už teraz sa pripravujú byty pre nových pracovníkov. Do roku 1982 na sídlisku Utra bude stáť 1 140 bytov a na sídlisku H pri ONV 394 bytov. V tejto štvrti sa dokončuje nová materská škola a budova pre obchodné domy, ako aj osem podlažná administratívna budova. Okrem toho už v tomto roku sa začína výstavba hotelu B za 48 milión korún a do stredného hotelu Dukla k 30. výročiu Karpatsko-dukelskej operácií bola dokončená prístavba. V areáli Detského domova sa v tomto roku dokončuje výstavba 2 budov pre duševne zaostalú mládež v hodnote 9 milión korún. Ďalej dokončuje sa výstavba budovy pre veterinárske stredisko a lekárne. V areáli Štátnych lesov dokončuje sa výstavby vinárne. Na Nižnom Svidníku je vo výstavbe Autoservis, ktorý má byť daný do používania v roku 1975.

Aj na úseku rozvoja telesnej výchovy a športu, po odovzdaní lyžiarskeho vleku v 1973 roku, prišlo k výstavbe kúpaliska, umelého klziska a detského dopravného ihriska.

Nemalá pozornosť sa venuje aj súkromnej výstavbe, kde toho času je rozostavané sídlisko za nemocnicou a Inžinierske stavby pripravujú areál pre 160 rodinných domov na Nižnom Svidníku.

Činnosť MsNV vo Svidníku za rok 1974

Mestský národný výbor na plnenie volebného programu organizoval prácu týchto orgánov: Plénum MsNV, Radu MsNV a Komisie MsNV.

Plenárne zasadnutia MsNV sa konali 7 krát za hospodársky rok. Z počtu 39 poslancov zasadnutia plén sa zúčastňovalo 93% poslancov. Na zasadnutiach pléna sa zúčastňovali aj poslanci ONV volení za Svidník, aktivisti a vedúci jednotlivých zariadení spravovaných MsNV a občania Svidníka.

Mestský národný výbor riadi činnosť týchto zariadení: Osvetovej besedy spoločne s kinom, Domovú správu, Komunálne služby a Technické služby mesta Svidník.

Na plenárnych zasadnutiach MsNV sa prejednávali otázky hospodárskeho a kultúrneho rozvoja mesta, t. j. plnenie úloh na úseku výstavby, rozvoja platených a neplatených služieb, kultúry, školstva, zdravotného a sociálneho zabezpečenia občanov ako aj zveľad'ovanie, čistotu a poriadok mesta.

Každé plenárne zasadnutie MsNV je verejné .

Rada MsNV je zložená z 9 členov. Schádzala sa raz mesačne a prejednávala všetky otázky týkajúce sa hospodárskeho a kultúrneho rozvoja mesta.

Na pomoc MsNV sú zriadené jednotlivé komisie a výbor ľudovej kontroly. V tomto roku komisie boli agilné, čo značne prispievalo k celkovému plneniu úloh MsNV.

Dodržiavanie socialistickej zákonnosti

Jedným z veľmi dôležitých úsekov, na ktorý dohliada MsNV je dodržiavanie socialistickej zákonnosti a vybavovanie sťažností občanov. V roku 1974 došlo na MsNV 6 sťažností občanov. Na úseku priestupkovej záležitosti došlo 59 oznámení. Podľa jednotlivých priestupkov právne predpisy boli porušované v lesnom hospodárstve pri odcudzovaní dreva, v školstve najmä u rodičov cigánskeho pôvodu, pre nedbalú školskú dochádzku ich detí, alkoholizmus a pre porušovanie socialistickeho spolunažívania občanov. Pod vplyvom alkoholu bolo spáchaných 21 priestupkov, z toho 17 u občanov cigánskeho pôvodu.

MsNV prerokoval jednotlivé priestupky a robil patričné výchovné opatrenia ako napomenutia a v 31 prípadoch uložil peňažitú pokutu v celkovej výške 2 800 Kčs.

Je treba podotknúť, že porušovanie socialistickej zákonnosti rastie úmerne s rastom obyvateľstva v meste Svidník.

Zbor pre občianske záležitosti pri MsNV

Zbor pre občianske záležitosti v roku 1974 mal pestrú činnosť. Slávnostne uvítaných do života bolo 102 detí. Na Mestskom národnom výbore bolo uzavretých 49 manželstiev, z toho 32 pokrokových, t. j. len na MsNV, ostatné boli aj v kostole. Pohreby v 5-tich

prípadoch boli pokrokové bez cirkevného obradu a v deviatich prípadoch s cirkevným obradom za spoluúčasti členov zboru pre občianske záležitosti. Na MsNV bolo odovzdaných 114 občianskych preukazov pre žiakov ZDŠ vo Svidníku.

Mimo toho boli aj také akty ako 25. výročie striebornej svadby, ktorú slávili manželia Mihalcovi.

Slávnostné akty k jubilejným životným výročiam boli prevedené v týchto prípadoch:

K 50. výročiu narodenia Juhaščika Jozefa a Masicovej Heleny.

K 60. výročiu narodenia učiteľom: Rudému Vasilovi, Zbihlejovi Jánovi a Balogovej Eleonóre.

Slávnostný akt k 80. výročiu narodenia: Harvilovi Michalovi, Haukovej Anne, Skudovej Helene, Motýľovej Márii.

Slávnostný akt k 85. výročiu narodenia: Juhaščikovej Márii.

Všetky slávnostné akty konané na MsNV sú zapisované do Pamätnej knihy mesta Svidník.

Matričný záznam za rok 1974

Podľa matričnej knihy, ktorú vedie na Mestskom národnom výbore dlhoročná matrikárka Anna Novotná, v samotnom Svidníku za rok 1974 bolo narodených 117 detí, z toho 66 dievčat a 51 chlapcov. Aj v tomto roku sa narodilo viac dievčat ako chlapcov. Oproti minulému roku je v matričnej knihe zapísaných o 55 deti viac.

Za rok 1974 zomrelo 39 občanov. Najčastejšie príčinou úmrtia v minulom roku boli vysoký vek, srdcové ochorenia a rakovina. Počet úmrtia vo Svidníku ovplyvňujú prestarlí ľudia umiestnení v Dome dôchodcov vo Svidníku, kde dožívajú svoj život.

(pečiatka + podpis)

Z bulletínu k 80 rokom svidníckeho futbalu 1985-2005: Najväčším futbalovým sviatkom vo Svidníku bolo stretnutie odevákov s reprezentačným mužstvom Kuby (3:3). Na futbalovom štadióne vraj vtedy bolo asi 5000 divákov.

Zapísala 17.1.2014 Mgr. Viera Dercová, vedúca OŠKŠaM